

Farnoosh

Tussen Kermanshah en Gent

In 1980 in Kermanshah, een miljoenenstad in het westen van Iran werd Farnoosh Khodadadeh geboren. De oorlog tussen Iran en Irak woedde in alle hevigheid. De vreselijke gebeurtenissen, de angst, de gruwelijkheden en de honger laten onuitwisbare sporen na bij haar. In het decor van de onbarmhartige oorlog beleeft zij haar kindertijd. Gelukkig groeit zij op in een warm gezin met intellectuele ouders die ondanks de penibele situatie hun kinderen solidariteit en cultuur meegeven als hoogste goed. Ondanks de littekens op haar ziel, zal Farnoosh uitgroeien tot iemand die deze waarden op een hartveroverende manier zal uitdragen, ook in het land waar ze vierentwintig jaar later haar leven zal uitbouwen. Over de weg die ze volgde van Kermanshah tot Gent hadden wij een verrijkend gesprek met deze uitzonderlijke vrouw.

In deze rubriek is onze eerste vraag steeds of de geïnterviewde een band heeft met traditionele muziek. Bij Farnoosh was deze vraag overbodig, ik had immers ook de beklijvende uitzending gezien op 'Één' waarin zij vanuit de Radio Gaga-caravan van Joris Hessels en Dominique Van Malder heel televisiekijkend Vlaanderen had ingepakt. Met haar ontwapenende eenvoud, haar grote wijsheid en grenzeloze positiviteit, had zij maar enkele minuten nodig om meer dan twintigduizend kijkers naar de (digitale) pen te doen grijpen en productiehuis 'De Chinezen' met een vloedgolf van bewonderende reacties te overstromen. Toen ze tijdens die bewuste uitzending dan ook nog haar instrument bovenhaalde en een ontroerend Perzisch lied zong, was het voor de redactie van Folk ook meteen duidelijk: deze dame hoort thuis in 'Folklink'. Vanaf het eerste telefonisch contact had ik al het gevoel alsof ik met een goede vriendin had afgesproken. Dat gevoel zou tijdens ons eerste urenlange gesprek in haar gezellige woning in Gentbrugge alleen maar toenemen.

"Ik ben opgegroeid met traditionele muziek. Muziek was iets dat bij ons thuis altijd aanwezig is geweest. Mijn mama was bijna de hele dag aan het zingen en ik denk dat ik die gewoonte van haar heb overgenomen. Ook mijn vader was een grote liefhebber van Perzische traditionele

muziek. Mijn broer speelde gitaar en mijn zus speelde viool. Door een neef van mijn vader heb ik met mijn broer veel geleerd over westerse muziek. Dankzij hem heb ik kennis gemaakt met Ray Charles, Chuck Berry, Harry Belafonte, Bill Monroe en nog veel meer.

"Ik ben dankbaar voor mijn leven en ik leef het volop"

Farnoosh

Toen ik veertien was ben ik begonnen met Daf te spelen. Daf is een 'framedrum', een muziekinstrument dat in Iran en het Midden-Oosten wordt gebruikt in Soefi muziek, traditionele- en populaire muziek. Er bestaan in de wereld heel veel types framedrums. Bij de Daf is het de grootte van het instrument en de 'kettingen' die het verschil maken. Je kan er heel verschillende klanken uithalen. Als je rechtshandig bent, ligt je het instrument op je linkerhand en met je rechter beroer

je het vel, al geef je ook met de linkerhand nog een andere klank mee. Maar het is verbazend hoe je met een ogenschijnlijk beperkt instrument zoveel diverse klanken kan produceren.

De Perzische traditionele muziek is heel kleurrijk. We hebben ook een zeer rijke folkloremuziek omdat in Iran heel verschillende volkeren wonen die elk hun eigen rijke schat aan traditionele muziek hebben.

Als kind heb ik de oorlog meegemaakt en zag ik meteen een van het lelijkste gezichten van de mensheid. Ik heb daar als klein meisje tussen de bombardementen geleefd. Ik was oorlogsvluchteling in mijn eigen land! Kinderen van de oorlog worden zeer snel volwassenen.

Maar ook in die ellende werd er gezongen. Op die manier voelden we dat we verbonden waren met elkaar, verenigd in de muziek. Zo hebben wij die miserie kunnen overleven. Eigenlijk heeft het ons nog dichter bij mekaar gebracht en toen het wapengekletter voorbij was, hebben we de kracht gevonden om die episode gewoon achter ons te laten. Het was heel eigenaardig, maar vanaf het ogenblik dat we niet meer gebombardeerd werden, was het feest.

In die oorlogstoestand was het niet altijd mogelijk om naar school te gaan, maar mijn moeder was leerkracht en in sommige periodes konden we toch les volgen. Mijn papa werkte in een bank, eigenlijk konden wij nog behoorlijk onze draai vinden. Toen de achtjarige oorlog gedaan was, was ik ook acht jaar. Toen ik elf jaar was, zijn wij verhuisd naar Tehran voor het werk van mijn vader. Daar heb ik nog veel extra lessen gevolgd in allerlei vakken, vooral Engels en muziek.

Toen ik Daf begon te leren, woonden wij in een klein appartement. Ik wikkelde mijn instrument in doeken om de burens niet te storen. Als je voluit speelt op de Daf klinkt dat immers heel luid. Op een keer vroeg een buurman aan mijn papa: "Is er iemand in je familie die Daf speelt?" Mijn vader schrok en vroeg: "Heeft het je gestoord?" "Neen!" zei de man, "wij zitten met ons oor aan het kanaal van de luchtverversing om het beter te kunnen horen. Vraag haar of ze wat luider wil spelen."

Na mijn humaniora ben ik naar de universiteit gegaan en heb daar Engelse literatuur gestudeerd. Ik was van mijn veertien tot mijn achttien jaar echter ook heel intensief met muziek bezig. Ik speelde op een heel hoog niveau Daf en was actief in de raad van bestuur van het muziekcentrum van de universiteit. Ik heb daar muzieklessen gegeven en

- ▶ *festivals mee georganiseerd voor Perzische traditionele muziek. Ik maakte mijn eigen composities en voegde er ook mijn eigen poëzie aan toe. Met mijn leerlingen trad ik toen ook op tijdens die festivals en ik was gastpercussionist bij een aantal andere ensembles."*

Farnoosh vertelt het allemaal in vlekkeloos en beeldrijk Nederlands. Als ik haar daarover een compliment maak, schiet ze in een lach. "Ik kan 'k ik ok Geints klap'n whu".

Ze vervolgt haar verhaal met een lofzang op het bergbeklimmen, een andere grote passie van haar.

"Dirk noemt me een echte berggeit, er zijn geen bergen in Vlaanderen, ik heb wel nood aan de bergen." Wanneer ik op bezoek ben in Iran, wil ik als eerst en vooral naar de bergen gaan. Ik trek er alleen op uit of met een maat naar de bergen rond Teheran.

De naam 'Dirk' is gevallen. De minzame man heeft zich het hele gesprek bescheiden op de achtergrond gehouden. Hij is bioloog van opleiding en is heel actief bij Natuurpunt. Hij zorgde dus voor een radicale ommekeer in het leven van Farnoosh.

"Tijdens mijn derde jaar universiteit ontmoette ik toevallig een Belg die op

reis was in Iran. Na twee jaar hebben we besloten te trouwen en in 2004 ben ik met hem naar België gekomen.

Toen heb ik een moeilijke tijd gehad. Ik was afgestudeerd aan de universiteit, ik beoefende muziek op een hoog peil en dan moet je plots helemaal vanaf nul beginnen. Je bent je familie en je land kwijt, je studies kwijt, je kent de taal niet. Ik hou van Iran en van de mensen van mijn land, ik zal altijd een trotse Iraanse blijven. Het heimwee was dus echt heel groot, nu nog altijd.

Ik heb toen een intensieve cursus Nederlands gevolgd in het Talencentrum van universiteit van Gent en na negen maanden in België ben ik begonnen met verpleegkunde te studeren. Nu ben ik al veel jaren aan de slag als verpleegkundige op de intensieve zorg van de hartchirurgie van UZ Gent.

Een pijnlijk gevolg van al die drukke bezigheden was dat ik geen muziek meer maakte. De drang was plots stilgevallen. Ik begreep het zelf niet goed, maar de goesting om mijn instrument vast te nemen was weg. Mijn dorst om muziek te spelen was verdord. De omgeving en context was weggevallen voor mij en mijn ziel was de focus voor mijn instrument kwijtgeraakt.

Nochtans was mijn Daf altijd dicht bij mij. Hij is een deel van mij, mijn dichtste maat! Ik streefde mijn instrument af en toe, maar ik kwam er niet meer toe om het echt weer tot leven te wekken. Ik wou niet meer op mijn instrument spelen. Ik dacht dat de mensen het als lavaai zouden ervaren omdat zij Daf niet kennen.

Nochtans, wat me hier is gegeven in die zeventien jaar, is voor mij ook echt een rijkdom. Met Dirk mijn leven te delen is al een rijkdom op zich. We hebben zeer veel gereisd, ik ben door hem veel meer over de natuur te weten gekomen. Ik was met mijn bergbeklimmen wel al betrokken bij de natuur, maar nu ik daarover al die kennis heb opgedaan, geniet ik er duizend keer meer van. Ik hoor een vogel en ik herken zijn lied, ik neem de verrekijker en zie de schoonheid, nu nog intenser dan voordien. Heel die tijd wachtte de muziek op een waakvlam. Toen zijn we hier acht jaar gelden aan onze zolder beginnen werken en hebben we de Perzische kamer ingericht. Ik had de voorbije jaren, telkens wanneer ik naar Iran was geweest, allerlei Iraanse handwerkjes meegebracht in alle kleuren en formaten, met het idee dat die Perzische kamer er misschien toch ooit eens zou komen. En toen was het inderdaad zover. Het was alsof de context weer aanwezig was om muziek te spelen... Ik ging op het Perzische tapijt zitten en nam de Daf in mijn hand en probeerde erop te spelen. Ik wist natuurlijk hoe het

foto: © Bart Denolf

moest, maar het lukte me niet om te spelen wat ik vroeger kon, de klank en kleur was volledig weg. De maanden die volgden heb ik zo vaak zitten huilen in die kamer. Mijn verdriet was zo groot omdat ik me afvroeg, wat heb ik toch verloren, hoe heb ik het toegelaten om dit allemaal te laten verloren gaan.

Ik heb toen twee jaar echt afgezien, ik was kwaad en gefrustreerd omdat ik er niet meer in slaagde kleur in mijn spel te brengen. Ik heb vroeger zoveel les gegeven dat ik de theorie wel nooit zal verliezen, maar de ziel was weg. Maar, ik ben koppig en ik heb toch door gedaan! Ik nam toen een besluit: ik zou mezelf een deadline opleggen om tegen de volgende zomer in staat te zijn om op de Gentse Feesten te gaan spelen.

Het was eind april 2015 en ik stuurde een aanvraag naar het feestcomité om me kandidaat te stellen. Ik kreeg toen te horen dat ik veel te laat was. Goed, dacht ik, ik ben er nu toch nog niet klaar voor, maar volgend jaar, dan wil ik er staan!

In 2016 werd ik aanvaard om als straatmuzikant te mogen spelen. Het werd echter meer dan muziek spelen. Mijn Daf wekte de nieuwsgierigheid op van de mensen, ze kenden dat instrument en haar verrassende klanken niet. Bovendien keken de mensen ook raar op: wat gebeurt er nu? Een moslimvrouw met een hoofddoek die op straat muziek maakt en dan nog percussie staat te spelen?

Ze raakten er niet goed uit wijs. Ik werd toen wel getroffen door de eerlijkheid van de kinderen. Zij kwamen nieuwsgierig en zonder vooroordelen naar me toe. Zij vroegen zich af hoe het kwam dat mijn daf zoveel geluid kon maken! Ze kwamen naar me en bekeken de achterkant van Daf en zagen de geheime kettingen van mijn instrument. Toen begrepen ze hoe het kwam dat ik daar zo'n bijzondere geluiden mee kon maken. Zo schoven ook de ouders dichterbij en ik kreeg de gelegenheid om het allemaal te tonen en uit te leggen. Die Gentse Feesten waren wel een keerpunt want ik ben toen van het ene in het andere project gerold."

Het is toen voor het nederige 'Farnooshke inderdaad allemaal heel snel geëvolueerd. Op een dag nodigde de vermaarde muzikale duizendpoot Dick van der Harst haar na een korte ontmoeting uit om samen 'iets' uit te proberen.

"Toen mijn weg die van Dick Van Der Harst kruiste is er veel veranderd. De allereerste keer dat Dick me vroeg om met hem samen te spelen, stelde hij voor dat hij op Gamelan (Indonesisch instrument) zou spelen, ik op Daf. Ik kende dit instrument helemaal niet. Op

YouTube bekeek ik een paar filmpjes van optredens met Gamelan. Ik was verbaasd omdat die twee instrumenten volgens mij niet te combineren waren. Ik zag en voelde uiteraard niet wat hij kon voelen! Wij hebben toen eerst een tijd gepraat (we kenden mekaar helemaal niet) en dat was een openbaring. Hoe meer ik hem leerde kennen, hoe meer waardering ik kreeg. Toen ik dan in zijn muziekkamer kwam en al die gamelans zag staan, zei ik: "Ik wil het proberen, maar ik denk dat die klankkleuren niet bij elkaar zullen passen." Dick glimlachte en repliceerde: "Als je iets voelt, speel dan mee, als je niets voelt, ook goed, dan laten we het daarbij." Dick begon te spelen en ik heb mijn ogen dicht gedaan en geluisterd. Ik weet echt niet wat er gebeurd is en wanneer mijn

"Wij hebben de 'aai' van muziek nodig, muzikanten zijn de helers van onze ziel"

Farnoosh

handen begonnen te spelen, maar plots waren we vertrokken. Het was een heel bijzonder gevoel, het was de eerste keer na zoveel jaar dat ik met iemand speelde en dat het echt goed aanvoelde. Ik ben natuurlijk altijd geweest wie ik ben, maar de invloed die Dick op mij heeft gehad is onmiskenbaar. Hij is een helende figuur geweest om mijn gekwetste muzikantenhart opnieuw te doen kloppen. Hij deed me weer in mijn muzikale kracht te geloven. Hij heeft me doen vliegen. Ik zal hem daarvoor altijd dankbaar blijven. Ik ben heel dankbaar dat ik hem als een vriend en 'master' mag beschouwen."

Van het een kwam het ander. In september 2018 stond Farnoosh met Dick op de planken van het Gentse poëzie-evenement 'STRAF', in 2019 op het B-Classic-Festival in Genk. Wie wil horen hoe ze als duo in april 2019 in de Handelsbeurs klonken, moet maar eens surfen naar Dick van der Harst & Farnoosh / Kraakpand - YouTube. Andere aanbiedingen zouden niet op zich laten wachten...

"Sinds 2017 ben ik ook bezig met Thomas Noël in het project *The City's song 'The Tehran Sessions'*. Ik was de voorbije jaren met veel Belgische vrienden naar

Iran gereisd om hen Iran te laten zien en voelen, om hen te tonen hoe mooi de mensen zijn en hoe rijk de cultuur daar is. Ik dacht toen, waarom maak ik er geen muzikale reis van, waarom niet een componist van hier, zonder vooroordelen laten kennis maken met een componist in Iran en hen laten samenwerken. Dit paste perfect in het prachtige project van Thomas Noël *The City's song*. Ik heb hem het voorstel gedaan of hij geïnteresseerd was om 'The Tehran sessions' te maken. Dat project is intussen heel reëel geworden. Ik oktober 2021 zullen we ermee op tournee gaan in België en Duistland en in 2022 zullen we naar verschillende andere landen trekken. Ik ben niet meer de Farnoosh van twintig jaar. Ik heb die snelle vaardigheid van toen niet meer en in de stilte van mijn kamer voor mezelf spelen, doet me veel meer deugd dan op een podium te gaan zitten. Maar als ik de liefde van mijn instrument voel, dan zie ik ook niet in waarom ik het niet het zou doorgeven. Dat is de reden waarom ik wel voor een publiek wil spelen, omdat ik op dat ogenblik het goede gevoel heb om het te delen met anderen. Ik voel ook dat ik met mijn publiek kan communiceren en dat zij het voelen. Het draait hierom: elkaar aanvoelen en in en zo in een ander universum terecht komen! Het klikt ook goed tussen mij en de verschillende fijne muzikanten waarmee ik de laatste jaren mocht samenwerken. Ik heb heel veel van hen geleerd en sindsdien speel ik in allerlei samenstellingen."

Met enige schroom schuift Farnoosh me een lijst toe waarop een hele reeks evenementen staan waarbij zij betrokken is: bestuurslid van 'Festival voor Vrede - Gent', muzikante van 'musC project' met livemuziek voor patiënten die in het UZ op intensieve zorg liggen, verder een grootschalige hybride versie van 'In C' van Terry Raily onder artistieke begeleiding van Peter Vermeersch en Thomas Noël die op tournee gaat in 2021 en 2022. Een ander prachtig project is er een met operazangeres Lieselot De Wilde 'Around the world in 72 songs'. Onderaan de notities wijst ze me op een YouTube-link naar een zangfragment dat de voorbije lente werd opgenomen voor de reeks van 'Bij gebrek aan publiek' op vraag van Handelsbeurs Gent. Een hart onder de riem voor al die muzikanten die het door corona zonder publiek moesten stellen en speelden op een geliefde plek. Farnoosh heeft in een bos voor bomen en bosanemonen gespeeld. Dit ontroerende lied moet je beslist eens gaan beluisteren: 'Bij gebrek aan publiek' - Farnoosh Khodadadeh - Youtube. ▶

- ▶ *“Na de vraag van de Handelsbeurs om een solo te spelen, had ik een droom. Net zoals vroeger was mijn moeder een lied aan het zingen, met het boek van Khayyam in haar handen. In zijn kwatrijnen vertelt hij: “Het leven is kort, kom geniet er nu van, maar beseft dat je uiteindelijk niets bent in het grote heelal. Al die trots en die ‘air’ waarmee sommigen hier rondlopen, is zinloos, al die grote heersers en koningen, ook zij worden eens as.” Het is een tekst van Omar Khayyám, de grote Perzische filosoof en dichter uit de elfde eeuw.*

Ik heb in Iran moeders voor hun kindje horen zingen, zo mooi dat geen enkele operazangeres daar tegenop kan. Het authentieke en het gevoelsmatige is zo rijk dat het door merg en been gaat. Dat gevoel heb ik maar zelden wanneer iets helemaal perfect volgens de regels van de klassieke muziek wordt gebracht. Wij hebben de aai van muziek nodig, muzikanten zijn de helers van onze ziel.

Ik kom van een land met een zeer rijke geschiedenis, maar waar de bodem bloed heeft opgezogen door vele invasies en oorlogen. Ondanks al die tegenspoed is daar zo een rijke cultuur overgebleven met prachtige literatuur en kunst die door mensen doorheen de geschiedenis is bewaard gebleven. Ik draag deze grote waarden in mijn hart, zij zijn een deel van mezelf. Ik kan woordeloos, muzikaal, zoveel meer teweeg brengen dan met duizend woorden. Ik ben dankbaar voor mijn leven en ik leef het volop. Ik probeer elke dag intens te ervaren zodat ik 's avonds kan zeggen: als ik nu sterf, dan sterf ik als een content mens, in vrede met mezelf en met de mensen rondom mij.”

Waren het de heerlijke Iraanse gebakjes, de inspirerende woorden die ik de voorbijgangers in mij mocht opnemen of gewoon de spontane hartelijkheid van deze kleine grote dame, ik weet het niet, maar toen ik de gezellige woonst in Gentbrugge verliet, had ik plots zin om alle bomen van het parkje te omarmen en samen met de vogels luid een woordeloos lied te zingen... 🎵

Walter Evenepoel

Zeker ook te bekijken

Radio Gaga:
Het levensverhaal van Farnoosh